

OTTO HELVE
 LT, dosentti, ylilääkäri
 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,
 Helsingin yliopisto ja
 Hus Lastenkliniikka

ILMO KESKIMÄKI
 LT, professori
 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,
 Tampereen yliopisto
 Lääkärilehden lääkitöimittäjien
 jäsen

KIRJALLISUUTTA

- 1 De Raeve P, Jardim-Concalves R. Digitalising the healthcare ecosystem in the European Union. Health Europe Quart 2020;(13):20–23.
- 2 Honkatukia J, Härmä V, Jokela M, Jormanainen V, Kestilä L, Rissanen P, toim. Koronaepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. THL:n seurantaraportti, viikot 6–7/2021, 24.2.2021.
- 3 Heponiemi T, Hyppönen H, Vehko T ym. Finnish physicians' stress related to information systems keeps increasing: a longitudinal three-wave survey study. BMC Medical Informatics and Decision Making 2017;17:147.
- 4 Martikainen S, Kaipio J, Lääveri T. End-user participation in health information systems (HIS) development: Physicians' and nurses' experiences. Int J Med Inform 2020;137:104117. doi: 10.1016/j.ijmedinf.2020.104117

Terveydenhuollon digitaalisten sovellusten kehittämiseen tarvitaan lääkäreitä

Terveydenhuollon digitalisaatio on Suomessa ollut jo ennen COVID-19-pandemiaa kansainvälisesti hyvällä tasolla, ja Suomen strategiaa kehittää kansallista sähköisten tietojärjestelmien yhteensovittamista on pidetty esimerkillisenä (1). Pandemian aikana digitaalisten sovellusten käyttö on laajentunut vahvasti etäyhteysjärjestelmiin (2). Tämä on antanut hyvän tilaisuuden hoitoprosessien uudelleenarviointiin.

Ajankohtaista keskustelua on käyty mm. siitä, tarvitaanko terveyspalveluissa aina fyysinen käynti lääkärin tai hoitajan vastaanotolla vai voidaan palveluja hoitaa myös puhelimella tai chat- ja videoyhteyksin.

Etäpalvelut eivät ole uusi asia; niitä ovat kehittäneet sekä julkiset että yksityiset palveluntuottajat. Mutta pandemiassa välttämättömyys on osoittanut niiden edut.

Hieman yleistäen voidaan sanoa, että terveydenhuollon digitaalisia sovelluksia on suunniteltu pitkälti teknologian ja järjestelmän näkökulmasta. Terveydenhuollon varsinaisilla toimijoilla ei ole useinkaan ollut voimavaroja palveluprosessien ja järjestelmien yhteensovittamiseen, joten myös tämä osuus on hankittu digitaalisen sovelluksen tuottajalta.

Tällaisessa tilanteessa järjestelmien käyttöönotto ja omaksuminen on ollut hidasta ja hankalaa. Tietojärjestelmien huono toiminta onkin nousut lääkärin työhön liittyvän stressin keskeiseksi lähteeksi (3).

Ongelma on tiedostettu ja pyritty ratkaisuun. Digitaalisten järjestelmien suuret kehittäjät ovat rekrytoineet uusia järjestelmiä käyttöönottavien organisaatioiden asiantuntijoita ratkaisemaan käytettävyyshaasteita ja silloittamaan teknologisten ratkaisujen ja sujuvan käytön välistä kuilua.

Tästä huolimatta lopputulos on voinut olla epätydyttävä. Tämä saattaa selittää sen, että moni kliinistä työtä tekevä ammattilainen on kokenut, ettei yhteistyössä ole aina huomioitu klinikon esiin tuomia tarpeita (4).

Yhteinen kehittäminen vaatii varmasti oman ydinosaamisen ulkopuolelle siirtymistä, jotta siltojen rakentaminen olisi mahdollista.

Samalla kun pandemia on tuonut monen toimivaa työntöä digitaalisten sovellusten käyttöön, se näyttää myös saaneen terveydenhuollon työntekijät muuttamaan suhtautumistaan ja ottamaan paremmin haltuun tietojärjestelmien toiminnan perusidean. Moni onkin todennäköisesti nyt valmiimpi osallistumaan järjestelmien suunnitteluun ja käyttöönoton tukemiseen. Tämä Lääkärilehden teemanumero auttaa hahmottamaan toimintakenttää.

Sovelluksia on suunniteltu pitkälti teknologian ja järjestelmän näkökulmasta.

Lääkärin ja muiden terveydenhuollon ammattilaisten rooli digitaalisten ratkaisujen ”omistajina” on tärkeä sekä työmuokavuuden ja työkalujen toimivuuden vuoksi, mutta myös siksi, että sovelluksia kehitettäessä huomioitaisiin aiempaa paremmin erilaiset potilasryhmät. Potilastyön ja hoitoprosessin asiantuntijoina terveydenhuollon ammattilaiset osaavat tuoda kehitystyöhön mukaan haasteet, joita vaikkapa iäkkäät potilaat kohtaavat käyttäessään digitaalisia sovelluksia.

COVID-19-pandemia on pakottanut muuttamaan totuttuja tapoja ja uudistamaan työn organisointia. Digitaaliset sovellukset ovat tarjonneet tähän toimivan ratkaisun.

Pandemian jälkeän haasteeksi jää saatujen oppien hyödyntäminen täysimääräisesti siten, että kyetään tuottamaan parempia digitaalisia palveluja terveydenhuollon ammattilaisille ja että nämä palvelut huomioisivat tasapuolisemmin väestön monimuotoisuuden. ●

➤ Lue artikkelit s. 2708–23 ja Näkökulma s. 2702–3.

SIDONNAISUUDET

Otto Helve, Ilmo Keskimäki: Ei sidonnaisuuksia.